

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Παρά τα πολλά της οφέλη, η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση υστερεί από άποψη κύρους

Τα στοιχεία δείχνουν ότι η κατάρτιση όχι μόνο βοηθά συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού – τα ευρύτερα οφέλη της είναι αντίστοιχα με αυτά της γενικής εκπαίδευσης

Οι έρευνες δείχνουν ότι η εκπαίδευση αποφέρει πολλά οφέλη. Διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη και συμβάλλει στη διαμόρφωση κοινωνιών με μεγαλύτερη συνοχή και ισότητα. Για τα άτομα, η εκπαίδευση μπορεί να συμβάλει στην επαγγελματική ικανοποίηση και να προσφέρει ευκαιρίες για μια πιο υγιή, μακρόχρονη και ολοκληρωμένη ζωή.

Παρά το γεγονός ότι υπάρχουν εκτενείς μελέτες για τα οφέλη της εκπαίδευσης, μέχρι στιγμής δεν είχε δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στα συγκεκριμένα οφέλη της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΕΚ).

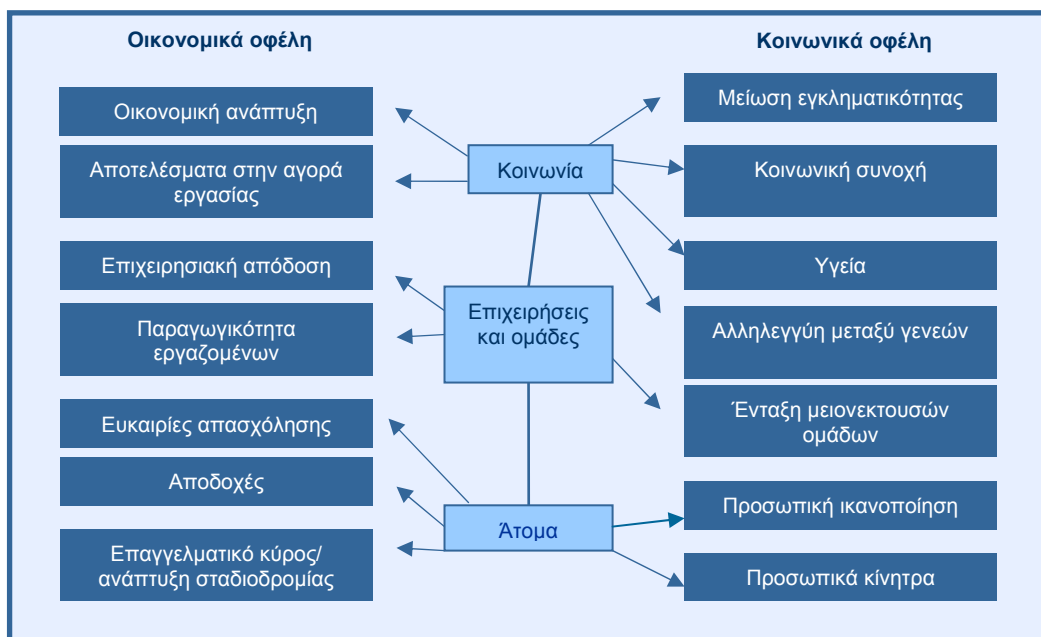
Η οργάνωση και το κύρος της ΕΕΚ διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών. Όμως παρά τις διαφορές, οι έρευνες δείχνουν ότι τα οικονομικά και κοινωνικά οφέλη που μπορεί να προσφέρει είναι κοινά για όλες τις χώρες (Σχήμα 1).

Τα οφέλη αυτά αφορούν τα άτομα και τις επιχειρήσεις, αλλά και την οικονομία και την κοινωνία εν γένει. Η κατάρτιση που παρέχεται από τις επιχειρήσεις έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση τόσο του βαθμού ικανοποίησης των εργαζομένων όσο και της παραγωγικότητας. Με τη σειρά της, η υψηλότερη παραγωγικότητα μπορεί να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητα και να συμβάλει στην οικονομική ανάπτυξη.

Υπάρχουν επίσης στοιχεία ότι οι αποδόσεις της ΕΕΚ σε επίπεδο μισθών και τα ευρύτερα κοινωνικά της οφέλη είναι αντίστοιχα με αυτά της γενικής εκπαίδευσης.

Ωστόσο, ο βαθμός στον οποίο τα οφέλη αυτά μπορούν να γίνουν πράξη εξαρτάται κατά πολύ από το θεσμικό πλαίσιο στο οποίο ενσωματώνεται η ΕΕΚ.

Σχήμα 1 Κατηγορίες οφελών της ΕΕΚ

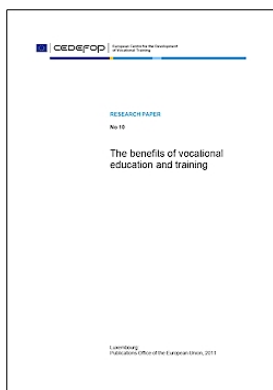


Προκειμένου να εμβαθύνει στα συγκεκριμένα οφέλη της ΕΕΚ, το Cedefop εκπόνησε σχετική έρευνα και δημοσιεύει τώρα τα πορίσματά του σε μια σειρά μελετών.

Οφέλη για την κοινωνία: ισχυρότερη κοινωνική συνοχή

Στη μελέτη του Cedefop με τίτλο *The benefits of vocational education and training* (Τα οφέλη της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης) πραγματοποιήθηκε επισκόπηση των ερευνών αναφορικά με τα οφέλη της ΕΕΚ στις ευρωπαϊκές χώρες.

Η μελέτη κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι έρευνες αποδεικνύουν τη θετική επίδραση της ΕΕΚ στην ένταξη των μειονεκτουσών ομάδων, των οποίων τα χαμηλά επίπεδα εκπαίδευσης και οι ανεπαρκείς προοπτικές στην αγορά εργασίας σημαίνουν ότι είτε κινδυνεύουν να αποκλεισθούν είτε έχουν ήδη αποκλεισθεί από την αγορά εργασίας.



Διαβάστε την πλήρη έκθεση: Cedefop (2011). *The benefits of vocational education and training*. <http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications/17868.aspx>

Η ΕΕΚ χαρακτηρίζεται από ευκολότερη πρόσβαση σε σχέση με τα υπόλοιπα είδη μάθησης, ενώ παράλληλα προσφέρει την ευκαιρία σε άτομα με χαμηλά προσόντα να αποκτήσουν νέες δεξιότητες.

Επιπλέον, η ΕΕΚ είναι περισσότερο ελκυστική για τις συγκεκριμένες ομάδες σε σχέση με τη γενική εκπαίδευση. Κάτι τέτοιο ενδέχεται να οφείλεται στο γεγονός ότι η ΕΕΚ βρίσκεται πιο κοντά στην αγορά εργασίας και συνήθως κλίνει προς την πρακτική μάθηση στον χώρο εργασίας παρά σε θεωρητική μάθηση στην αίθουσα διδασκαλίας.

Από τη μελέτη του Cedefop με τίτλο *VET for the common good: the macrosocial benefits of VET* (Εκπαίδευση και κατάρτιση για το κοινό συμφέρον: τα μακροκοινωνικά οφέλη της ΕΕΚ), η οποία αναμένεται να δημοσιευθεί μέσα στο 2011, προκύπτει ότι τα γενικά αποτελέσματα σε κοινωνικό επίπεδο (που μετρήθηκαν με τη χρήση δεικτών όπως οι πολιτικές ελευθερίες, οι κοινωνικές ταραχές και η ισότητα στην εκπαίδευση) δεν διαφέρουν ανάλογα με το είδος της εκπαίδευσης. Με άλλα λόγια, και οι δύο προσφέρουν αντίστοιχα οφέλη στην κοινωνία.

Παράλληλα, η συμμετοχή στην ΕΕΚ μπορεί να αποφέρει τα ίδια οφέλη με την γενική εκπαίδευση, όπως για παράδειγμα καλύτερη υγεία, μείωση της εγκληματικότητας και αύξηση της συμμετοχής στην κοινωνία των πολιτών.

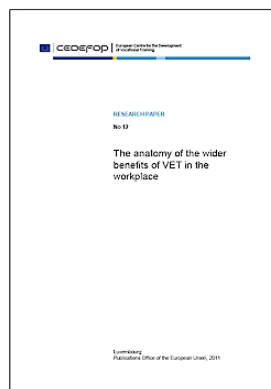
Οφέλη για τις επιχειρήσεις: αύξηση της παραγωγικότητας και της καινοτομίας

Ο θετικός αντίκτυπος της ΕΕΚ στην επιχειρησιακή απόδοση προκύπτει από τα στοιχεία της τέταρτης έκθεσης του Cedefop για την έρευνα στον τομέα της ΕΕΚ με τίτλο *Modernising vocational education and training* (Ο εκσυγχρονισμός της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης) ⁽¹⁾.

Αυτό επιβεβαιώνεται από έρευνες που έχουν διεξαχθεί στα κράτη μέλη. Για παράδειγμα, σύμφωνα με τα αποτελέσματα 21 ερευνών που διεξήχθησαν στις Κάτω Χώρες την περίοδο 1998-2007, η συμμετοχή των εργαζομένων σε προγράμματα κατάρτισης μπορεί να αυξήσει την κερδοφορία ποικιλοτρόπως.

Ωστόσο, η σύγκριση των αποτελεσμάτων μεταξύ των διαφόρων χωρών αλλά και μεταξύ των διαφόρων ερευνών καθίσταται δύσκολη, καθώς η απόδοση μετριέται με διαφορετικό τρόπο.

Η μελέτη του Cedefop με τίτλο *The anatomy of the wider benefits of VET in the workplace* (Η ενδελεχής εξέταση των ευρύτερων οφελών της κατάρτισης στον χώρο εργασίας) επεκτείνεται στον τομέα των οικονομικών και της οργανωσιακής ψυχολογίας προκειμένου να αναδείξει τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να ωφεληθούν τόσο οι εργοδότες όσο και οι εργαζόμενοι από την ΕΕΚ.



Διαβάστε την πλήρη έκθεση: Cedefop (2011). *The anatomy of the wider benefits of VET in the workplace*. <http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications/17947.aspx>

Σύμφωνα με τη μελέτη, η ΕΕΚ παρέχει όχι μόνο δεξιότητες αλλά και κίνητρα – βελτιώνοντας, για παράδειγμα, το περιεχόμενο εργασίας και δείχνοντας στον εργαζόμενο ότι ο εργοδότης του επενδύει σε αυτόν.

Καταδεικνύει επίσης ότι τα οφέλη της κατάρτισης εξασφαλίζονται πλήρως στις περιπτώσεις όπου η

⁽¹⁾ <http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications/14723.aspx>

κατάρτιση εντάσσεται στο πλαίσιο των πρακτικών για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού, καθώς και σε περιπτώσεις όπου συμβάλλει τελικά στη γενικότερη βελτίωση των εργασιακών συνθηκών.

Η ΕΕΚ συντελεί στην επίτευξη μεγαλύτερης οργανωσιακής απόδοσης όταν συνδυάζεται με πρακτικές ανθρώπινου δυναμικού, αποφέροντας διπλό όφελος στις επιχειρήσεις. Οι εργαζόμενοι δεν χρησιμοποιούν απλώς αποτελεσματικότερα τις δεξιότητες που απέκτησαν μέσω της ΕΕΚ, αλλά έχουν περισσότερα κίνητρα και είναι περισσότερο προσηλωμένοι στην επίτευξη των στόχων της επιχείρησης.

Ωστόσο, μεγάλος μέρος των επιχειρήσεων στην Ευρώπη έχουν την τάση να μην επενδύουν επαρκώς στην κατάρτιση.

Οι λόγοι γι' αυτό ποικίλλουν. Μεταξύ άλλων, υπάρχει η πεποίθηση ότι το όφελος θα είναι μηδενικό ή μικρό, η αίσθηση ότι δεν υφίσταται ανάγκη ή επιθυμία για κατάρτιση, και ότι η μάθηση είναι δύσκολη. Εντούτοις, κύριος λόγος είναι το γεγονός ότι οι επιχειρήσεις δεν παρέχουν κατάρτιση σε εργαζομένους με συμβάσεις μικρής και μεσαίας διάρκειας. Κι αυτό γιατί οι επιχειρήσεις θεωρούν ότι οι επενδύσεις τους δεν θα αποσβεσθούν πλήρως πριν την αποχώρηση των προσωρινών εργαζομένων τους. Αντίθετα, όσοι κατέχουν συμβάσεις αορίστου χρόνου συμμετέχουν συχνότερα σε προγράμματα ΕΕΚ.

Οι επενδύσεις στην κατάρτιση δε συμβάλλουν μόνο στην παραγωγικότητα – παράλληλα ευνοούν την ανάπτυξη της καινοτομίας, όσον αφορά τις διαδικασίες, τα προϊόντα και την οργάνωση της εργασίας.

Τα στοιχεία από την Δανία, την Ιταλία, την Κύπρο, τη Νορβηγία και τη Σουηδία επιβεβαιώνουν την παραπάνω διαπίστωση: η συνεχιζόμενη κατάρτιση παράγει θετικά αποτελέσματα όταν συμπληρώνει άλλα μέτρα, όπως η εφαρμογή είτε νέων τεχνολογιών είτε νέων τρόπων οργάνωσης της εργασίας, ή ακόμα συνδυασμού και των δύο.

Η ανάλυση του Cedefop σχετικά με την έρευνα του (έκτακτου) Ευρωβαρόμετρου του 2007 ⁽²⁾ (παρατηρητήριο Ευρωπαϊκών μικρών και μεσάιων επιχειρήσεων) επιβεβαιώνει τη σχέση μεταξύ δεξιοτήτων και ικανότητας για καινοτομία.

Σύμφωνα με τα πορίσματα, οι ΜΜΕ που αντιμετωπίζουν προβλήματα στην εισαγωγή νέων τεχνολογιών συχνά εκφράζουν παράπονα σχετικά με την έλλειψη ειδικευμένου εργατικού δυναμικού ή θεωρούν ότι οι μισθοί των εργαζομένων που κατέχουν τις απαιτούμενες δεξιότητες είναι υπερβολικά υψηλοί. Όμως οι επιχειρήσεις που χαρακτηρίζονται από χαμηλή παραγωγικότητα και έλλειψη δεξιοτήτων ενδέχεται να εγκλωβιστούν σε αυτήν την κατάσταση, καθώς αδυνατούν να αξιοποιήσουν τις νέες τεχνολογίες προκειμένου να βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητά τους.

Οφέλη για τα άτομα: καλύτερες επαγγελματικές προοπτικές και μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση

Η ΕΕΚ βελτιώνει τις επαγγελματικές προοπτικές των εργαζομένων και, κατά συνέπεια, συμβάλλει στην μείωση του ποσοστού ανεργίας και την αύξηση της οικονομικής ανάπτυξης. Υπάρχουν επίσης στοιχεία ότι οι αποδόσεις της ΕΕΚ σε επίπεδο μισθών είναι αντίστοιχες με αυτές της γενικής εκπαίδευσης.

Το γεγονός αυτό δεν αποτελεί έκπληξη. Από οικονομική άποψη, δεν υπάρχει λόγος τα δύο είδη εκπαίδευσης να αποφέρουν διαφορετικές αποδόσεις. Η γενική εκπαίδευση και η ΕΕΚ καλύπτουν τις ανάγκες εργαζομένων με διαφορετικές ικανότητες και προτιμήσεις και εφόσον η αγορά εργασίας έχει ανάγκη από τις διαφορετικές δεξιότητες που παρέχονται, οι αποδόσεις θα πρέπει να είναι ίδιες.

Η πρόσφατη μελέτη του Cedefop με τίτλο *The economic benefits of VET for individuals* (Τα οικονομικά οφέλη της ΕΕΚ για τα άτομα) κατέληξε στο συμπέρασμα ότι **σε 15 κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ένα έτος μεταδευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης απέφερε, κατά μέσο όρο, αποδόσεις αντίστοιχες με αυτές ενός επιπλέον έτους μεταδευτεροβάθμιας γενικής εκπαίδευσης.**



Διαβάστε την πλήρη έκθεση: Cedefop (2011). *The economic benefits of VET for individuals*. <http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications/18070.aspx>

Για τα άτομα, οι κοινωνικές αποδόσεις της εκπαίδευσης υπολογίζονται με βάση κατά πόσο αυτή ενισχύει τα προσωπικά κίνητρα, τη συμπεριφορά, την αυτοεκτίμηση και την αυτοπεποίθηση.

Σε μια υπό έκδοση μελέτη του Cedefop σχετικά με τα κοινωνικά οφέλη της ΕΕΚ για άτομα, σε 15 κράτη μέλη της ΕΕ, διαπιστώθηκε ότι η κατάρτιση παράγει θετικά αποτελέσματα σε κοινωνικό επίπεδο, ιδίως όσον αφορά νεαρούς εργαζομένους ηλικίας έως 25 ετών, καθώς και για την υγεία τη συμμετοχή στα κοινά και την ικανοποίηση. Για εργαζομένους άνω των 25 ετών, τα κοινωνικά αποτελέσματα της ΕΕΚ είναι αντίστοιχα με αυτά της γενικής εκπαίδευσης.

⁽²⁾ http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl196_en.pdf

Όπως συμβαίνει με τη γενική εκπαίδευση, το εθνικό θεσμικό πλαίσιο επηρεάζει τα κοινωνικά αποτελέσματα της ΕΕΚ για τα άτομα.

Τα οφέλη για την υγεία συνήθως εντοπίζονται σε κοινωνίες που χαρακτηρίζονται από μεγαλύτερη ισότητα, όπως η Σουηδία και η Φινλανδία. Παρομοίως, τα οφέλη σε επίπεδο συμμετοχής στα κοινά είναι μεγαλύτερα σε συστήματα που ανταμείβουν τη συμμετοχή στην κοινωνία των πολιτών, π.χ. στη Γερμανία και τη Δανία.

Τέλος, τα κοινωνικά οφέλη για τα άτομα από τη συνεχιζόμενη κατάρτιση εντοπίζονται κυρίως σε συστήματα που επιδιώκουν συγχρόνως και τη βελτίωση των εργασιακών συνθηκών, όπως π.χ. στις σκανδιναβικές χώρες.

Τα οφέλη της ΕΕΚ υποτιμώνται

Οι επενδύσεις στην κατάλληλη κατάρτιση από μέρους των κυβερνήσεων, των επιχειρήσεων και των ατόμων μπορούν λοιπόν να αποφέρουν σημαντικά κοινωνικά, οικονομικά και προσωπικά οφέλη. Η επαγγελματική και γενική εκπαίδευση θα πρέπει να θεωρούνται εξίσου ελκυστικές, τουλάχιστον από την άποψη της απόδοσης της επένδυσης.

Ωστόσο, παρά τη θετική επίδραση που μπορεί να έχει, οι έρευνες και η ανάλυση πολιτικών του Cedefop δείχνουν ότι το γόητρο της ΕΕΚ δεν είναι αντίστοιχο με αυτό της γενικής εκπαίδευσης.

Η ΕΕΚ αναγνωρίζεται κατά κύριο λόγο ως ένα χρήσιμο εργαλείο για την προαγωγή της κοινωνικής ένταξης. Χρησιμοποιείται ευρέως από τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης με στόχο την ένταξη ή την επανένταξη ατόμων που έχουν αποκλεισθεί ή διατρέχουν κίνδυνο να αποκλεισθούν κοινωνικά.

Ο τρόπος με τον οποίο η ΕΕΚ μπορεί να βοηθήσει όσους βρίσκονται σε μειονεκτική θέση μπορεί ορισμένες φορές να ενισχύει το στερεότυπο, σύμφωνα με το οποίο η ΕΕΚ αποτελεί λύση μόνο για τους λιγότερο ικανούς, μία διέξοδος για όσους δεν μπορούν να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της γενικής ή πανεπιστημιακής εκπαίδευσης.

Η αντίληψη αυτή ωστόσο δε δικαιολογείται. Οι επιχειρήσεις προσφέρουν κατάρτιση για να διαμορφώσουν εργατικό δυναμικό με υψηλά επαγγελματικά προσόντα. Τα άτομα καταρτίζονται όχι μόνο για να μπουν στην αγορά εργασίας αλλά και για να βελτιώσουν τη σταδιοδρομία τους και να βρουν υψηλόβαθμες θέσεις, ή ακόμα και για να αλλάξουν σταδιοδρομία και να στραφούν προς μια δουλειά που να ανταποκρίνεται περισσότερο στα προσωπικά τους ενδιαφέροντα.

Κατά συνέπεια, η ικανότητα της ΕΕΚ να προάγει την κοινωνική ένταξη δεν θα πρέπει να επισκιάζει το γεγονός ότι τόσο οι επιχειρήσεις όσο και τα άτομα επενδύουν στην ΕΕΚ κυρίως για να αριστεύσουν.



CEDEFOP

Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Ανάπτυξη
της Επαγγελματικής Κατάρτισης

Ενημερωτικό σημείωμα – 9061 EL
Αριθμός καταλόγου: TI-BB-11-004-EL-N
ISBN 978-92-896-0753-7, doi: 10.2801/65762
Copyright © Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Ανάπτυξη της
Επαγγελματικής Κατάρτισης (Cedefop), 2011
Με την επιφύλαξη όλων των δικαιωμάτων.

Τα ενημερωτικά σημειώματα εκδίδονται στα αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά, ελληνικά, ισπανικά, και ιταλικά. Για να τα λαμβάνετε σε τακτική βάση, στείλτε μας μήνυμα στην ακόλουθη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου: briefingnotes@cedefop.europa.eu

Μπορείτε να βρείτε προηγούμενα ενημερωτικά σημειώματα και εκδόσεις του Cedefop στη διεύθυνση:

<http://www.cedefop.europa.eu/EN/publications.aspx>

Τ.Θ. 22427, 551 02 Θεσσαλονίκη, ΕΛΛΑΔΑ/GREECE
Ευρώπης 123, Θεσσαλονίκη, ΕΛΛΑΔΑ/GREECE
Τηλ. 30 2310490111, Φαξ +30 2310490020
E-mail: info@cedefop.europa.eu

visit our portal www.cedefop.europa.eu